

Державний архів Сумської області
Лебединське повітове по селянським справам присутствіє
м. Лебедин Лебединського повіту

ФОНД 501

Інвентарний опис № 1

1849-1888 рр.

ПЕРЕДМОВА

до опису № 1 фонду 501

**Лебединське повітове по селянським справам присутствіє
м. Лебедин Лебединського повіту Харківської губернії**

Лебединське повітове по селянським справам присутствіє створено відповідно до Маніфесту підписаного Олександром II від 19 лютого 1861 року про високо-милостиве дарування селянам-кріпакам прав вільних сільських жителів та про облаштування їхнього побуту та відповідно до «Положення про губернські та повітові по селянським справам присутствія».

Губернські присутствія були вищою апеляційною інстанцією для повітового у селянських справах присутствія. До складу входили: губернський предводитель дворянства, чотири члени із місцевих дворян (два за вибором, два за призначенням), губернський прокурор та управляючий палатою державного майна. Головою був губернатор.

У повітові у селянських справах присутствія входили: повітовий предводитель дворянства, представники місцевого дворянства, повітовий справник.

Повітові і губернські у селянських справах присутствія були введені для того, щоб провести реформу в інтересах поміщиків. Присутствія сліdkували за вчасною сплатою селянами податків і додаткових викупних платежів.

Додатково вводилися посади поліцейських справників з широкими правами не тільки стосовно простих селян, а й осіб волосних і сільських управлінь. Все життя селянства опинилося під пильним оком царської поліції.

Права селян ще більше урізувалися з відміною у 1889 році повітових у селянських справах присутствій і запровадженням у 1889 році повітового з'їзду земських начальників у складі двох присутствій: адміністративного і судового.

Адміністративне присутствіє зосереджувало у своїх руках адміністративну владу та контролювало земських начальників, його очолював повітовий предводитель дворянства. Воно складалось із земських начальників повіту, справника та голови повітової земської управи. У з'їзді брав участь і податний інспектор, коли розглядалися питання його компетенції.

Судове присутствіє, де також головував повітовий предводитель дворянства, формувалося з повітового члена окружного суду, міських суддів, почесних мирових суддів та земських начальників. Представники двох останніх посад засідали згідно з визначеною чергою. У судових засіданнях також брав участь товариш (заступник) прокурора окружного суду, а в місцевостях, де не було введено Судові статuti, — товариш (заступник) губернського прокурора.

Наступною ланкою в системі органів місцевого управління стало губернське присутствіє, яке було правонаступником губернського у селянських справах присутствія. Очолював його губернатор, а до складу входили віце-губернатор, губернський предводитель дворянства, прокурор окружного суду чи його заступник, а в місцевостях, де не набули чинності Судові статuti, — губернський прокурор. Також до присутствія входили два обов'язкові члени — представники від уряду. При розгляді переданих із повітового з'їзду судових справ на засідання запрошувалися також голова або член місцевого окружного

суду, а при вирішенні адміністративних — управляючий казенною палатою та державними маєтностями і голова губернської земської управи.

Повноваження губернського присутствія були значно розширені й полягали в керівництві та контролі за діяльністю земських начальників і повітових з'їздів, для неостаточних постанов яких воно було апеляційною інстанцією. Постанови виконувались або членами присутствія чи, за дорученням голови, земськими начальниками, поліцейськими чинами або посадовими особами селянського самоврядування. Губернатор міг призупинити виконання постанови присутствія й передати справу для остаточного вирішення міністру внутрішніх справ.

Повної історичної довідки про вищезазначеного фондоутворювача скласти немає можливості по причині малого об'єму документів у фонді.

Фонд Лебединське повітове по селянським справам присутствіє вперше надійшов на зберігання до Державного архіву Сумської області 29 березня 1949 р.

На 01.01.2023 у фонді налічувалося 3 справ за 1849-1888 рр.

У 2023 році проведено науково-технічну обробку документів постійного терміну зберігання фонду, вдосконалення та переробку опису.

В опису відредаговані заголовки справ, уточнені крайні роки документів, кількість аркушів у справах, опис передруковано, складено передмову, історичну довідку, акт перероблення опису архівного фонду.

На впорядковані документи складено опис № 1 постійного зберігання, який налічує 3 (три) справи з № 1 по № 3 за 1849-1888 роки. Справи в опису систематизовані за датами.

Передмову склала

Провідний архівіст відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

Людмила СОРОКІНА

Лебединське повітове по
селянським справам
присутствіє м. Лебедин
Лебединського повіту
Харківської губернії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Державного архіву
Сумської області

Юрій ОЛІЙНИК

2023 р.

Фонд 501

Опис № 1
справ постійного зберігання
за 1849-1888 рр.

№№ з/п	Індекс справи	Заголовок справи	Крайні дати документів справи	Крайні дати документів справи	Кількість аркушів у справі	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
1.		Указ /копія/ Сенату і положення про акцизний збір з хлібного вина. Книга для запису надходжень з продажу вина і спирту.	23 листопада 1849	23січня 1862	46	
2.		Виписка із 10-ї ревізської казки 1858 року слободи Терни Лебединського повіту. Рішення суду про арешт селян села Бишкін за самоуправство.	24 березня 1862	31 січня 1887	45	
3.		Реєстр рішень Лебединського повітового у селянських справах присутствія.	14 листопада 1887	січень 1888	47	

До опису внесено 3 (три) справи з № 1 по № 3, у тому числі:
літерні №№ _____,
пропущені №№ _____

Провідний архівіст відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

Людмила СОРОКІНА

03.02.2023